

**Rev. Patr. Joannis Laurentii Berti, Ord. Eremit. S.
Augustini, Theologia Historico-Dogmatico-Scholastica,
Seu Libri, De Theologicis Disciplinis**

Berti, Giovanni Lorenzo

Monachii [u.a.], 1749

Caput III. Dissolvuntur Hæreticorum objecta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83656](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-83656)

nihil cooperari assentiendo Deo excitantis atque vocanti, quo ad obtinendam justificationis gratiam se disponat ac prepararet, neque posse dissentire si velit; sed veluti in anime quoddam nihil omnino agere, mereque passiva se habere, anathema sit. Apparet hujus Canonis veritas ex dictis: si enim persistit adhuc in nobis liberum arbitrium, & istud non est nisi facultas agendi, motumque habet diversum à lapide, & ab iis, quæ sunt ad unum determinata; certo certius potentia passiva non est, sed activa. Addamus tamen specialem aliquam confirmationem. Inclinare corpus, laborare, Deo cooperari, exercere se ipsum ad pietatem, certare bonum certamen, sanctificare animam, est agere aliiquid, non pati. Atqui liberum arbitrium præstat hæc omnia. Agit ergo, non patitur. Minorem probant verba Davidis Ps. 118. v. 112. *Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas.* Apostoli in 1. ad Corinth. xv. v. 10. *Abundantius omnibus illis laboravi, & in eadem Epistola cap. 3. v. 9. Dei enim sumus adjutores, Græce οὐσὶ γὰρ ἔργοις συνεργοί, cooperatores: atque in 1. ad Timoth. 4. v. 7. Exerce te ipsum ad pietatem, in græco, γύμναζε δὲ σεωτὸν τῷ συνέβεβην.* Quis autem Gymnasii exercitamenta dixerit nil operantium? In altera ad Timoth. cap. 4. v. 5. & 7. scribit idem Apostolus; Σὺ δὲ νῦν φένε πάσι, κακοπάθησον, *Tu vero vigila in omnibus, labora, tanquam strenuus & assiduus miles nullis malis deterritus, ὡς πάνος σπανίτης χριστὸς Ἰησοῦς,* additur in veteri Codice: & infra, *Bonum certamen certavi, τὸν ἀγῶνα τὸν παλὸς ἡγίωνος.* At strenuū profecto milites, & bellatores, qui nihil agunt! In 1. denique Joan. cap. 141. v. 3. legitur, *Qui habet hanc spem in eo, sanctificat se.* Innumera sunt in scripturis loca istiusmodi.

^{24.} *Dicta confirmantur ex S. Augustino.* Ex Augustino autem plura addi possunt præter ea, quæ produximus priori propositione. Docet in 1. Retract. cap. 22. illud esse in nostra potestate, quod

cum volumus, facimus. Itaque si nihil facimus, perit potestas arbitrii; quod jam ostendimus esse falsum. Rursus de Perf. Justitiae cap. 19. *Præcepta, inquit, divina ut fierent non juberentur, si nihil ibi nostra voluntas ageret, & infra, voluntas non implet quod agit, nisi divinus adjuvetur.* Sane clementarius præcipiens lapidi, ut ascenderet ad culmen ædificii, sive gerulo, ut adjuvaret prægredientia sursum saxa, delirus esset ac stultus. Si ergo Deus præcipit, si nos adjuvatur ad præcepta adimplenda; & nos certissime aliquid operamur. Deinde explicat S. Pater locis compluribus gratia energiam verbis Ezechielis 36. *Faciām ut in præceptis meis ambuletis, dicens, facit ut faciamus, agit ut agamus, &c.* Operatio ergo Dei non tollit, sed prævenit tantummodo, & adjuvatur operationem arbitrii nostri. Postremo movens Deus creaturas, in eis secundum modum naturæ ipsarum operatur. Sensus & rationis expertes, ut ex earum fixa & invariabili determinatione colligitur, ita inflectit agitque ut contraniti non valeant. Ergo rationales creaturas prædictas vita, sensu, & facultate intelligendi ac volendi adeo præmovet, ut etiam à se ipsis moveantur, atque, dum more agunt humano, percipiunt, velint, & ex mediis indifferenteribus eligant alterutrum. Ceteroqui saxum, truncus, aut stipes est homo; aut eorum aliiquid, que ad unum sunt naturaliter terminata; & si quandoque prodigioso eyentu motibus feruntur adversis, quomodo imperanti Deo, virisque Thaumaturgis ad fidei argumentum obediunt māre, venti, elementa, omniaque virtuti Dei subiecta, sunt tamen privata munere perceptionis & voluntatis. Quæ duo in nobis vigere conscientia propria experimur. Atque his de libero arbitrio pertractatis, additisque præceptionibus opportuno in loco dispositis, nil ad explectionem quæstionis superest, quam argumentationes contrarias dispungere.

C A P U T III.

Dissolvuntur Hæreticorum objecta.

S U M M A R I U M.

N. 1. Usque ad 24. Solvuntur variae objectiones.

^{I.} *Objecatio 1.* VENIUNT primo in aciem quadrato agmine cum Lutheranis Calvinistæ, ut probent Scripturarum Sanctorum phrasæ ita esse accipiendas, ut nihil viribus detur humanis, & doceatur

quid in nobis fieri possit, non quid ipsi efficere valeamus. Ezech. inquit, xviii. 31. legitur: *Facite vobis cor novum, & spiritum novum. Nunquid arbitrii nostri significatur istuc operatio? Minime. Solus enim*

enim Deus cor novum & spiritum novum operatur in homine, auctore eodem propheta xxxvi. 26. *Dabo vobis cor novum & spiritum novum.* Ait Apostolus ad Philipp. 11. 12. *Cum metu & tremore salutem vestram operamini.* Num vires commendat arbitrii? At sequitur è vestigio: *Deus operatur in nobis zelle, & perficere.* Sribit Joannes 1. Epist. 111. 3. *Qui habet hanc spem sanctificat se ipsum.* Sed in Evangelio cap. xvii. 17. Christus Patrem exorat, *Sanctifica eos in veritate.* Ex hac igitur verborum antithesi evincitur eo tantum sensu arbitrium operari, quia Deus operatur in illo. Ita argumentatur Hungar. in lib. de lib. arb. contra Photinum.

2. **Objec^o 2.** Sunt hæreticorum aliqui tribuentes arbitrio actionem quamdam, per quam forinsecus se accommodat mediis, quibus Deus operatur hominis conversionem: at in ipsa conversione libera voluntas nihil penitus agit. Sunt enim, inquiunt, homines veluti organica instrumenta, quæ Deus pro suo libitu tractat. Sit in exemplo: Exodi xiv. 16. Deus inquit ad Moysen: *Eleva virgam tuam, & extende manum tuam super mare, & divide illud.* Præcipitur Moysi ut findat aquas: nil ipse administrat præter organum illud externum, & aquarum divisione solius omnipotentiae Dei actio est. Similiter præcipitur hominibus, *Convertimini ad me, vivite, mundi estote.* Quid autem homo? Exhibit Deo cor suum, tanquam mortuum, & inanime organum, & solus Deus illud innovat, vivificat, & convertit. Atque hoc pacto dicitur liberum arbitrium operari, ut dicunt virga Moysis divisisse aquas maris. Tribuunt enim s^openumero effecta causarum efficientium instrumentali, & organicae.

3. **Objec^o 3.** Lutherus autem in lib. de servo arb. horribilia evomit. Sribit proponi nobis observantiam divinorum mandatorum apposita conditione, *Si volueris*, ut constat ex cap. xv. Eccles. vers. 14. Ex illa autem conditione inquit non probari liberum arbitrium; quemadmodum si dicatur, *Si Diabolus Deus erit, adorabitur*, minime infertur posse Diabolum in Dei naturam transfire. Denum saltem in oralibus liberum arbitrium esse titulum sine re nituntur Heterodoxi fallaciter demonstrare Apostolica sententia in 1. Corinth. cap. 15. v. 10. *Abundans illis omnibus laboravi: non ego autem, sed gratia Dei mecum.* Hoc primum est hæreticorum argumentum, vel potius nugacissima elusio.

4. Cui respondemus ex præmissa sacrorum testimoniorum collatione demonstari necessitatem præmotionis divinæ, primaque bonorum operum principia ei tribuenda, à quibus non disjungitur nostræ libertatis cooperatio. Facit ergo Deus in nobis cor novum, operatur velle & perficere, & sanctificat in veritate, quoniam inspirat sanctam delectationem, adjuvat volentes, justificat operantes. Divinis enim oraculis unum à nobis exigitur, alterum nobis offertur: offertur Dei misericordia, exigitur nostra obedientia. Atque ut Augustinus scribit de Prædict. SS. c. xi. quod exigitur in hominis, quod offertur in Dei est potestate. Hinc de verbi Ezechielis scribit S. Pater eodem capite: *Ideo enim hec & nobis præcipiuntur, & dona Dei esse monstrantur, ut intelligatur quod & nos eadem faciamus, & Deus facit ut illa faciamus; sicut per Prophetam Ezechielem apertissime dicitur, Ego faciam, ut faciatis. Locum ipsum Scripturæ fratres charissimi attendite, & videbitis illa Deum promittere s^e faturum ut faciant, quæ jubet ut faciant. Eadem est ceterorum locorum ratio.* Ut ergo ex illorum antithesi demonstratur principium bonorum operum esse à Deo, ita commonstratur liberum arbitrium à Deo motum bona opera efficere: atque inde ex aequo probatur Dei gratia, hominumque libertas.

5. Quod sequitur ineptissima aigutatio est. Omnes quippe creaturæ sunt supre- Ad secundum. mi Opificis instrumenta, omnesque ab eodem moventur; at unaquæque juxta modum naturæ suæ: si determinatae sunt, determinate; si liberae libere. *Lapides rationabilis sumus, & viva materies: sic nos Autoris nostri extruxit manus, ut cum opifice suo etiam is, qui reparatur, operetur, inquit serm. 5. in Quadrag. Magnus Leo.* Alio ergo motu divisum est ad Dei nutum mare rubrum; alio Moyses extendit manum, & virgam levavit; Mare expers rationis stetit natura auctori suo subiecta: Moyses prædictus libertate justa fecit libero arbitrio mandatis Domini sui obtemperante. Ita Spiritus Sanctus in nobis loquitur; ita Dominus dirigit gressus hominis: ita inclinat cor regis, nos movendo velut organum suum. *Verum id (inquit Estius lib. 2. dist. 24. §. 15. ad 4.) conditione instrumenti, quod est hominis rationalis.*

6. At cavillatio Lutheri videtur mihi hominis insanientis. Primo enim ea conditio si volueris non ad præceptum pertinet, sed ad mercedem. Deinde aliis in locis absolute asseritur liberi arbitrii potestas; ut Genes. 4. v. 7. & ipso Ecclæstæ

clericali loco: *Reliquit in manu consilii sui, & apposuit ignem & aquam.* Præterea nonne insaniret, qui diceret furdo, Narrabo tibi lepidam historiam si volueris audire? Neque ad rem facit productum Diaboli exemplum futile, leve, putiscens. Conditionatæ enunciations ex duabus compactæ sunt, quorum postrema habet à priori aut necessitatem, aut contingentiam. Si dixeris, *si homo est, rationalis est, necessariam profers propositionem: dum aīs, si axis fuero, volabo,* enuncias rem impossibilem: dum vero inquis, *si ero in columnis ambulabo,* aliquid narras contingens; quoniam necesse est hominem esse rationalem; impossibile hominem esse avem: contingens hominem frui valitudine. Cum ergo in conditionatis enunciationsibus ipsa conditio spectandas sit; in illa *si diabolus Deus erit, adorabitur,* enunciatur res impossibilis, quia impossibile est Diabolus esse Deum: atque in ista, *si volueris, servabis precepta,* affirmatur aliquid possibile, quoniam possibile est te velle. Apostolus autem in prima ad Corinth. cap. xv. dicens: *Non ego, sed gratia Dei mecum non excludit proprii liberi arbitrii operationem atque laborem, præmissit enim, Abundantius omnibus illis laboravi;* sed tribuit divinæ gratiæ partes potissimum apostole usus particulâ *mecum tūv ēuoī,* ne liberi arbitrii vires arbitrareris extrusas. Mitto sententias Patrum ac Theologorum affirmantium per gratiam trahi invitatos & reluctantibus, & prædeterminari actus nostros. Hæc quippe dicta esse, in quantum Deus per inspirationem sanctæ dilectionis ex nolentibus volentes facit, atque charitate sua præstat ut delectet quod antea non delectabat, & in quantum sancta delectatio vincit vividiori boni cupiditate adversantem mali concupiscentiam, nulla illata necessitate libero voluntatis arbitrio, quod naturali determinatione non fertur nisi in bonum in communi & in summum bonum in se inspectum, ideoque prædeterminatio gratiæ spectat infallibilitatem actus, non tollit indifferentiam arbitrii: hæc inquam mitto, cum fuerint explicata de H. Pelag. capite octavo, & sequentibus.

Deinde arguunt Hæretici, saltem peccatores servos esse peccati, atque agi à dæmoni captivos ita, ut ipsius voluntati nequeant reluctari. Quod diserte affirmat Joannes cap. VIII. v. 39. *Omnis qui facit peccatum servus est peccati, & Apost. 2. ad Tim. 2. v. 26. Resipiscant à diaboli laqueis, à quo captivi tenentur ad ipsius voluntatem.* Est autem habere

captivum quasi *vivum capere.* Hinc Lutherus titulum fecit libro *de servo arbitrio*, quoniam non remanet sub peccato sui juris, & Dominus suorum actuum, *Respond.* pluribus titulis peccatores dici servos, 1. quia servus non manet semper in domo, ut ibidem notat Evangelista. 2. quia addictus est operibus peccati, ac Diabolo servit suæ tamen voluntatis libertate. 3. quia nisi libereatur gratia Christi, nequit bene agere, etiam si eligendo ad pravum finem media quæ cadunt sub indifferentiam judicij, libere peccet, ac possit etiam peccatum omittere, imo auxilio divinae gratiæ à via mala reverti & resipiscere. *Nor solum potest homo habere charitatem qua sit arbor bona, sed potest etiam cupiditatem qua sit arbor mala: sed cupiditas hominis, quæ vitium est, hominem habet auctorem vel hominis deceptorem, non hominis creatorem;* inquit Augustinus de Grat. Christi cap. 20. Insita igitur charitate, quæ est radix bonorum operum, est voluntas arbor faciens fructus bonos, & est serva justitiae: prædominante cupidine, quæ est radix operum malorum, est arbor faciens fructus malos, & fit serva peccati. Hæc sunt à me posita, quoniam nonnulli ex nostris, ut similia solvant, ex hoc Augustini libro citant verba Pelagii cap. 18. *Habenus possibiliter utriusque parvæ à Deo inditam, velut radicem quandam fructiferam, & facundam; quæ ex voluntate hominis diversa gignat & pariat; quæque possit ad proprii cultoris arbitrium vel nitere flore virtutum, vel sentibus borreare vitiorum.* Videatur Nicolaus Girken Tom. 2. Tract. 1. q. 3. dub. 2. ad 1. ob. Revera autem hæc sunt verba Pelagii, & radix fructifera non est ex nobis, quia charitas ex Deo est. Si dicas: Non potest arbor mala fructus bonos facere, ut ex Evangelio ait ibidem Augustinus; respondeamus malam arborum esse, in qua est sola radix cupiditatis; & ex cupiditate nequit produci fructus bonus, quemadmodum ex charitate produci nequit fructus malus. Nihilominus arbor mala cum sola cupiditate potest non producere fructus malos, & insita charitate potest producere fructus bonos. Quamobrem Augustinus in libero arbitrio desituto, ut autem bant Pelagiani, divina gratia non ponit necessitatem peccandi, sed adstruit necessitatem gratiæ, ut liberetur à servitute peccati. Peccatores vero obsecrati dicuntur captivi, non quod voluntate Diaboli impellantur in malum indeclinabili necessitate, sed quoniam gratiam Dei pestundantes continuo, aut quamfre-
quen-

quenter pravis suggestionibus assentuntur; nec resplicant, nisi beneficentissima Dei voluntate conferatur eis gratia victrix, quam dura corda non resipunt. Ita in textu Apostoli 2. ad Timoth. cap. 2. ea verba *Ad ipsius voluntatem significant peccatores hujusmodi penitentiam acturos, si Deus voluerit illis efficacem gratiam largiri: quod constat tum ex scopo Apostoli hortantis Timotheum ut resistentes veritati corripiant, quia forte Deus eis dabit penitentiam; tum ex græco textu, in quo demonstrat variatio pronominis Dei voluntatem significari, non Diaboli: ἐγεγένεν ὑπὸ ἀντοῦ, εἰς τὸ ἐνείριον Σέληνα.*

^{8.} Audiendi sunt modo Janfani. Illud, inquit, est in potestate voluntatis, perfecte liberum, & sufficiens ad meritum, quod facimus cum volumus: At dummodo operemur cum sola libertate à coactione, volumus operari. Sola ergo libertas à coactione sat est, ut opus sit perfecte liberum in nostra voluntate, atque patratrum cum merito. Probat majorem 1. Auctoritate Sanctorum, 2. Doctrinis Theologorum. 3. ab exemplis: 4. Ratione ipsa. Sanctorum auctoritas sic se habet. Sanctus Pater Augustinus cap. 105. Ench. *Voluntas, inquit, aut voluntas non est, aut libera dicenda est,* In 3. delib. arbitrio cap. 3. *Voluntas nostra, nec voluntas est, nisi est in nostra potestate.* De Civit. Dei lib. v. cap. 10. *Necesse est, ut quod volumus libero velimus arbitrio.* De natura & gratia cap. 46. *Perquam absurdum est non pertinere ad voluntatem nostram, quod beatissimum volumus, quia id omnino nolle non possumus.* Quibus verbis reicit eam sententiam Pelagii. *Voluntas arbitrio, ac deliberatione privatur, quidquid naturali necessitate constringitur.* Igitur juxta Augustinum stat cum potestate ac deliberatione arbitrii illud etiam quod necessitate patratrum, & sufficit ad rationem liberi quod sit voluntarium. Atque id vidit optime S. Thomas q. 22. de veritate art. 1. scribens: *Libertas secundum Augustinum oponitur necessitatibus coactionis, non autem naturalis inclinationis.* Hoc est ergo placitum Augustini. Nec repugnant PP. alii. Divus enim Prosper S. Augustini discipulus, & pro Christi gratia strenuus decertator cap. 18. adv. Collatorem definit liberum arbitrium rei sibi placitæ spontaneum appetitum. Damascenus lib. 3. de Fide Orthodoxa cap. 14. *Arbitrii libertus nihil aliud est quam voluntas.* Sanctus quoque Bernardus cap. 1. 2. & 4. de lib. A. docet ibi *liberatatem esse ubi est voluntas,*

^{9.} *& manere libertatem voluntatis etiam ubi est captivitas mentis.* Hæc & similia complura evincunt quænam sit Patrum de libertate arbitrii sententia.

Progreditur in præsentia novorum Dogmatistarum argumentatio ad Scholasticorum, alias magnopere floccatum, adsciscendum sibi patrocinium. Nam S. Thomas q. 10. de Potent. art. 2. docet quod *naturalis necessitas secundum quam voluntas aliquid ex necessitate velle dicitur, ut felicitatem, libertati voluntatis non repugnat.* In 3. Sent. dist. xvi. art. 2. docet, liberum arbitrium Christi etiam determinatum ad unum numero, sicut ad diligendum Deum, quod non facere non potest; tamen in hoc non amisisse libertatem, aut rationem laudis sive meriti, quia in illud non coacte sed sponte tetendit, & ita fuit actus sui Dominus. Etiam Scotus docet actum beatificæ visionis in Christo meritum fuisse, & voluntatem semper habere modum sibi proprium causandi libere, à naturali operatione distinctum. Videatur Tom. 12. quæst. quodlibeto 16. Scholasticorum aliorum, qui liberum arbitrium describunt per solam libertatem à coactione, innumera loca Jansenius profert lib. vi. de Gratia Christi. Accedit ergo Patrum auctoritati etiam Scholastice pro dogmate Janseniano suffragium.

^{10.} Exempla idem confirmant. Deus enim se ipsum necessario amat, & Pater & Filius naturaliter sunt unum Spiritus Sancti principium. In Deo tamen veram libertatem esse, Augustinus non semel scribit contra Julianum, & impium fore id denegare. De Christo nemo ambigit quin nobis promoverit redemptionem, etiam si peccare non posset. Nos libere amare felicitatem, quam odisse non possumus, est doctrina expressa Augustini in V. de Civit. Dei cap. 10. & D. Thomæ Q. 24. de Veritate art. 4. Angelos jam incommutabili bono adhaerentes nativa libertate non fuisse privatos res loquitur ipsa: nam beatitudo naturalis perficit, non interimit. Igitur nec defunt novis Dogmatistis documenta exemplorum.

^{11.} Suppetiatur eis ipsa ratio. Quælibet divisio est universalis rei in species, sive ^{Refutatur} inferiora, quibus ineft essentialis illius generis ratio intima. Nemonon meminit libertatis à coactione, & libertatis indifferentiæ, tanquam duorum, in quæ scinditur amplum istud nomen *Libertas.* Ultraque ergo, tam libertas indifferentiæ, quam libertas à coactione participat veræ libertatis naturam. Deinde libertas est proprietas rationalium, atque mentis

tis perceptionem comitatur. Erit ergo libertas perfectior, ubi perfectior erit cognitio: Perfectiorem autem cognitio- nem illam esse, quæ immutabilis est, neque errori subiectur, puto adeo esse compertum, ut nequaquam sit opus quaesi- to. Habent hujus generis argumenta in libris Jansenistarum innumerabilitatem. Itaque his quatuor, videlicet dictis Sanctorum, placitis Theologorum, comparatione exemplorum, pondere argumentorum evincitur in homine la- plo veram propriissimamque libertatem consistere per solam immunitatem à coactione.

Hydram hanc sese tali ausu erigen- tem statutis praecedenti capite nihil ne- gotii est concidere atque obtruncare. Principio expediamus Patrum pronun- ciationes. De Augustino diximus sup- ra, disputantem cum Manichæis accep- pisse voluntatem, ut contradistinctetur à natura, sive ut est liber ad faciendum, & ad non faciendum animi motus, ut est potestas movendi se, & cohibendi motum suum, ut est facultas animi quaे deliberatione, huc atque illuc fertur, quemadmodum inquit delib. arbitrio lib. 3. cap. 3. & de duabus Animabus cap. 12. & 13. Adversus autem Pelagianos idem confirmat, ita tamen; ut simul necessitatem prævenientis gratiæ com- monstret, refutando etiam decretum al- terum Pelagianum, necessariam esse ad essentiam liberi arbitrii indifferentiam contrarietatis ad bonum & malum; unde conserueretur Deum, qui peccare non potest, nullatenus esse liberum. Ad 1. ergo respondeatur, verissimum es- se quod voluntas nunquam vult nisi li- berge, si accipiatur ut contradistinctetur à natura, sive ut est electio mediorum; tametsi necessario velit ut natura est, sive ut naturali instinctu fertur in finem ultimum, & appetit propriam beatitudinem. Quod planum fecimus supra verbis D. Thomæ: cui & consentit Aegidius noster in 2. dist. 25. art. 4. Idem tradit S. P. in 3. de lib. arb. cap. 3. nam ibidem potestatem voluntatis opponit ne- cessitati, & voluntarium appellat, quod potest cohibere motum suum, affirmans, quod si necessitate iste motus existeret, nulla esset ratione culpabilis. Et quidem si, quidquid alicui est voluntarium, esset sub potestate & dominio illius, non scri- beret Augustinus 1. Retract. cap. 22. Cum potestas datur, non necessitas impo- nitur: non affirmaret S. Thomas 1. p. q. 82. art. 1. electionem non esse de fine, sed de his quæ sunt ad finem; unde appre- titus ultimi finis non est de his quorum

R. P. Berti Theol. Tom. III.

domini sumus: non damnasset Ecclesia 67. propositionem Baji; *Homo peccat etiam damnabiliter in eo quod necessario facit.* Quid plura dispuo? Non esset vera Christiana fides de Spiritu Sancti divinitate, quoniam esset sub dominio & potestate Patris & Filii, à quorum vo- luntate sine ulla coactione procedit. At de Civit. Dei cap. 10. libri v. & de nat. & grat. cap. 46. S. Pater affirmat stare libertatem quoad exercitum, etiam si voluntas sit necessitata quoad specifica- tionem; idque contra eos, qui ad liber- tatis essentiam requirunt indifferentiam contrarietatis ad bonum & malum. Ita, etiam si appetimus beatitudinem necessi- tate, quoniam naturali instinctu non possumus nolle esse beati; nihilominus hoc, vel illud medium ad consecutio- nem beatitudinis cum indifferentia judi- cii eligimus: & Deus qui peccare non potest, habet tamen comparate ad crea- turas plenissimam libertatem. Hoc pa- cto libertas voluntatis ut fertur ad finem ultimum opponitur duntaxat violentia; sed libertas arbitrii, quæ est circa electio- nem mediorum, repugnat etiam necel- sitati. Quod & vidimus supra ex D. Thoma 1. p. q. 41. art. 2. & colligitur ex eodem Augustino cap. 47. de nat. & grat. ubi è vestigio sese explicat petita à sensibus comparatione; in quorum exer- citio docet apparere voluntatis potesta- tem, in qua est non videndi possibilis, quoniam in potestate nostra est non vi- dendi necessitas. Atque hec non viden- di necessitas in potestate nostra est, quia in potestate est cæcitas, qua idipsum vi- dere posse nobis, si volumus, adimamus. Quamobrem sicut non foret in potestate nostra possibilis videndi, nisi possemus illam nobis adimere; ita non est in no- stra potestate velle quoad specificatio- nem felicitatem, quia non possumus na- turalem illius instinctum penitus in no- bis extinguere. Atque hoc pacto expe- diuntur alia complura, quæ ex Augusti- no nimirum confidentia depromunt Jan- senianos.

Reliqui autem Patres, dum libertatem descriptum per sponteitatem, & motum animi immunem à coactione; vel tra- dunt definitionem libertatis inadæqua- tam, veluti cum dicimus hominem esse terrenum animal: vel coactionem acci- piunt non solum pro violentia, quam ab extrinseca causa interdum patimur, sed etiam pro necessitate, cui voluntas sub- jici potest interius: vel demum deline- ant nobis voluntatem quatenus naturali instinctu fertur ultimum finem, non ut

12.
Ac explican-
tur SS. Pa-
tres.

A 2

eligit

eligit pro suo arbitratu media ad finem astequendum. Quæ generalis responsio singulos elidit adversariorum cavillos. Sunt nihilosecius quædam specialiter observanda. Beati Prosperi contra Collatorem verba hæc sunt: *Liberum ergo arbitrium, id est, rei sibi placitæ spontaneus appetitus, ubi usum honorumque acceperat fastidivit, & vilescentibus felicitatis sua præsidis insuam cupiditatem, & experientiam prævaricationis intendit, bibit omne vitiorum venenum, & totam naturam hominis intemperantia sua ebrietate madefecit.* Describitur nobis liberum arbitrium Adæ, quod pollebat, Jansenistarum assensu, plenissimâ indifferentiâ, nec sub dominatu concupiscentiæ captivus, nec sub vicitri gratia addictus necessitati. Os ergo Jansenius, ejusque gregarii perficerunt, quando pinxerunt nobis ex Prospero liberum arbitrium in sola spontaneitate exclusâ penitus indifferentiâ. Eadem rem esse liberum arbitrium, ac voluntatem scripsit rectissime Damascenus, accepta voluntate, ut est potestas agendi vel non agendi, non ut natura est, ut supra cum Augustino, & Scholæ luminibus explicavi. Enimvero de Fide Orthodoxa cap. 26. secundi libri ait Damascenus in nostra voluntate sita esse, quorum liberam babemus potestatem, ut, aut ea faciamus, aut non faciamus. Bernardus pariter cap. 1. de Lib. arbitrio, dum libertatem definit, *Habitus animi liber sui, siquidem non cogitur neque extorquetur, usurpat cogendi verbum ut opponitur etiam necessitati, aditque statim, Eft quippe voluntatis, non necessitatis.* Capite autem 4. Doct̄or Mellifluus describens libertatem Dei per solam exclusionem extrinsecæ necessitatis; illam profecto explicat, quatenus est motus animi volentis circa finem, non quatenus respicit media: ostendens in iis eligendis liberum Deum esse sine potestate peccandi, qua libertas premitur, non permititur. Quia explicatione consimilia aliorum Patrum verba à nobis excipiuntur.

13. Auctoritatem D. Thomæ non est cur
Præcipue tam confidenter aucupentur Janseniani.
Thomas. Ille namque, ut vidimus, liberum arbitrium non agnoscit nisi in electione mediiorum; & ubique affirmit opponi libertatem necessitati coactionis, non naturalis instinctus, demonstrat naturalam voluntatis, ut fertur absque violentia causæ exterioris in finem: quod fieri docet sine libero arbitrio. Quod scripsit in tertio Sententiarum dist. 18. Christum promeruisse, quoniam operatus est

non coacte, sed sponte: accipendum est hoc sensu; tametsi non poterat Christus peccare & defectorum à fine utili-
mo, in quem ferebatur sola libertate spontaneitatis, promeruit tamen, quoniam absque libertate specificationis stat libertas exercitii, & cum determinatione finis stat deliberatio, & electio erga media. Nam D. Thomas quadratis verbi se ipsum explicat eadem distinctione, eodemque art. ad 5. *Dicendum quod liberum arbitrium Christi non erat determinatum ad unum secundum numerum, sed ad unum secundum genus; scilicet ad bonum, quia ad malum non potest.* Nonnulla addere ex aliorum sententia, animadvertis Anton. Massouliè disp. 1. q. 3. & longe antea Salmanticensis Tract. xxi. disp. xxvii. dub. 3. Dicit quæstionem, omneque ambiguam tollit 3. parte Summa q. xviii. art. 5. in Corpore. *Dicendum, inquit, quod sicut dictum est, in Christo fuit duplex actus voluntatis, unus quidem quo ejus voluntas ferebatur in aliquid sicut secundum se volitum, quod pertinet ad rationem finis: alius autem, secundum quem ejus voluntas ferebatur in aliquid per ordinem ad aliud, quod pertinet ad rationem ejus, quod est ad finem. Dif- fert, ut Phil. dicit in 3. Etb. electio à voluntate in hoc, quod voluntas per se loquendo est ipsius finis, electio autem eorum, quæ sunt ad finem. Et sic simpliciter voluntas est idem, quod voluntas ut natura. Electio autem est idem, quod voluntas ut ratio, & est proprius actus liberi arbitrii, ut in 1. p. q. 83. art. 2. dictum est. Et ideo cum in Christo ponatur voluntas ut ratio, neceſſe est etiam ponere electionem, & per consequens liberum arbitrium, cuius actus est electio. Quid quæritas manifestius, Janseniane? Convelluntur hinc exempla 3. loco producenda: siquidem Deus diligendo se ipsum, Pater & Filius spirando divinum Flamen, Beati summo bono adhærentes, & quilibet homo amando felicitatem nullam patiuntur necessitatem & liberi sunt libertate naturæ, qua voluntas fertur in finem; non libertate electionis, qua respicit media: hæc autem libertas, non illa, constituit essentiam liberi arbitrii. Scotus ideo existimavit Christum per actum beatificæ visionis promeruisse, quia opinatus est non fuisse illi omnimode necessarium: at ad liberum arbitrium existimasse necessariam indifferentiam, constat ex iis, quæ habet L. primo sent. dist. 39. & dist. 25. q. unica, nec non in 2. dist. 6. q. 2. Verum tamen est, quod Scotus distin- guens*

guens formaliter à natura voluntatem docet nunquam voluntatem ipsam operari nisi libere, ac propterea Spiritum Sanctum libere procedere à Patre & à Filio, non naturaliter; propterea quod nequeat idem principium simul aliquid producere necessitate & libertate. Quod subtilis Doctor scriptis in 3. sent. dist. 10. in Reportatis, & xvi. Quodlib. At frustra hæc Jansenius interpretatur de libertate arbitrii sufficiente ad merendum, & quam voluntas in mediis eligendis exercet. Et longe probabilius est illorum Theologorum sententia, qui probant Spiritum Sanctum produci naturaliter, & non libere, & respondent Scoto, non repugnare voluntatem Dei esse liberam ac necessariam respectu diverorum connotatorum, formaliter illa distinctione sublata. Atque hoc pacto Deus necessario vult infinitam suam bonitatem, & libere vult creaturas; ut demonstrat adversus Scotum Gregorius Ariminensis in 1. dist. x. q. 1. art. 2. hujusque doctrinam, quantum spectat ad distinctiones, amplectimur. Ex quibus manifeste deprehenditur aut dolus, aut oscitania Jansenistarum in captando sibi patrocinio veterum Scholasticorum.

14.
Rejiciuntur
eorum ra-
tiones.

Evanescent ex dictis posita ultimo loco ratioinationes. Divisio namque libertatis in libertatem à coactione, & libertatem indifferentiæ, non est divisio libertatis arbitrii, sed voluntatis, ut fertur absque ulla violentia in debitum sibi finem, atque ut eligit sine necessitate conducentia ad illum media. In electione autem mediorum suammet libertatem exercet arbitrium; nam in finem trahitur naturæ instinctu, qui liber appellatur in quantum non est invitus, sed exoritur à voluntate; non propria & univoca participatione libertatis, sed analogica. Quod proxime sequitur, habet similiter facilissimam solutionem. Ratio & perceptio voluntatem antecedit, quoniam, ut in proverbio positum est, *nihil est volitum quin precognitum*: ideoque libertas est proprietas rationabilium. Quemadmodum vero voluntas naturaliter trahitur in summum bonum, si illud videatur intuitive, in bona autem reliqua fertur indifferenter; ita intellectus in bono illo summo, & per lumen gloriae proposito nequit apprehendere speciem aliquam mali, qua potest in bonis reliquis deprehendi. Ratio itaque universaliter accepta infert motum animi voluntarium, non

R. P. Berti Theol. Tom. III.

liberum. Ut liber sit, debet à ratione prodire judicium indifferens. Alii distinguunt inter rationem ut *lux* est, ostendens objecti bonitatem; atque ut *dux* est, illam trahens indifferenter ad bonum complectendum. *Lucem* itaque rationis procedere dicunt actum quemlibet voluntarium: *ductum* vero anteire actui libero & contingent. Erit hæc distinctio, si lubeat illam probare, penes connotata, ita ut ratio sit *lux* comparata ad bonum in communis; sit *dux* liberi arbitrii respectu bonorum particularium. Cum perfectiori denique notitia stat perfectior libertas, in quantum ex mediis indifferentibus eliguntur absque periculo erroris qua non deflectunt ab ordine finis. Igitur neque sententia Patrum, neque opiniones Scholæ, neque summi Dei, Sanctorumque impecantia, neque rationum diluendarum exornatio affert Jansenianis decretis aliquid adjumenti.

Pergunt objectare Janseniani. Tradit in locis compluribus Augustinus culpa Objiciunt primi hominis arbitrii libertatem fuisse ulterius au- peremptam. Libertas autem primi ho- minis erat libertas indifferentiæ. Hæc ergo libertas post Adæ prævaricationem deperit. Demonstratur major ex iis, quæ habet S. Doctor in Enchirid. ad Lau- rentium cap. xxx. *Libero arbitrio male utens homo & se perdidit, & ipsum: & in Epistola ad Vitalem, Liberum arbitrium ad diligendum Deum primi peccati granditate perdidimus.* Idem repetit S. Pater in lib. de Perf. Justitiae cap. 14. lib. xiv. de Civit. Dei cap. 11. De corrept. & grat. cap. 12. in 1. Op. Imperf. contra Julianum num. 117. Quemadmodum Jansenius ex his Augustini locis dogmati suo auctoritatem emendicat; ita immoderatus Criticus, Pelagiique Hyperaspistes, uti à Lamindo Pritanio, id est, Ludovico Muratori, appellatur, Jo. Phereponus impingit Augustino enor- mem sublatæ libertatis sententiam Ani- madversionum pag. 579. & 618.

Respond, dist. ma. Tradit sæpenumero S. Pater primi peccati granditate per illæ libertatem à peccato, & à miseria, ro- bustam scilicet potestatem habendi ple- nam cum immortalitate justitiam, & ori- ginariam arbitrii perfectionem, nulla carnis adversus spiritum pugna labefac- etatam, propter quam non fit homo lib- er justitia, nisi gratia opitulante, de qua gratia adversus Pelagianos idem S. Pater productis à Jansenio, & Pherepo-

16.
Quæ obje-
ctio repel-
litur.

A a z no

no locis strenue pugnavit; concedo. Docet Augustinus peccante Adamo perditam libertatem ab antecedenti necessitate, & naturalem voluntatis facultatem agendi vel non agendi, qua potest se ipsa mala quilibet deliberate patrare, & per gratiae adjutorium etiam bona, suam deliberatione atque electione, ideoque potestate, dominio, ac plenissima libertate; nego majorem propositionem. Atque hanc mentem esse Augustini praecedenti cap. demonstravi, plura proferens quibus magnus Gratiae Defensor plane, perspicue, & absque ulla ambiguitate verborum profitetur se non habere quæstionem cum Coelestianis quod liberum arbitrium destruerent, sed quod originales peccatum, concupiscentia poenam, divinarumque gratiarum tollerent necessitatem. Solam ergo libertatem perire, qua fuit in paradyso, à bellicosa cupiditate, ab ignorantia cæterisque animi vitiis, S. Pater in suis adversus Pelagianos velitationibus aperte declarat. Quare, ut dixi etiam in lucubratione de Arbitrio primi hominis lib. 3. cap. 10. labitur supino errore Arminianus Phereponus ubicumque scriptit esse Augustinum hostem apertissimum libertatis. Et quamquam de mente illius satis superque differui; addam aliquid gratia explicationis. In unaquaque re distingui debet natura à recta, pravaque affectione. Aliud est enim hominem esse animal sensu ac ratione præditum; aliud vero esse sanum, aut infirmum. Ita non idem est voluntatem esse liberam, ac esse affectam bona vel mala cupiditate. Semper homo est rationale animal, at non semper fruatur integritate valetudinis. Semper est in nobis voluntas libera, sed non semper est bona; inquit Augustinus de Gratia & lib. arbitrio cap. 15. Sanitas corporis est talis habitudo & temperatio, per quam ea congruunt inter se, e quibus constamus. Bona voluntas est, qua inter incommunabile, & fluxa bona tenet rectum ordinem, ut illi tantum adhæreat. Defectus illius temperamenti hominem reddit infirmum: & defectus hujus ordinis malam reddit voluntatem. Non habet homo infirmus potestatem ambulandi, qua sanus pollebat, egetque singulari medicamento: caret mala voluntas potestate diligendi summum bonum castæ & inculpate, abitque post desideria carnis suæ, nisi illam sanet & retrahat gratia Christi medicinalis. Errant ergo in percipiendo liberum arbitrium quamplures, propterea quod inter libertatis na-

turam, ejusque integram valetudinem, atque infirmitatem distinguere ignorant, vel dissimilant; ut sapienter præmonuit Richardus Victorinus lib. de Erud. Inter. cap. 30. Hujusmodi sunt Pelagiani, & Arminiani, insulse & imperite argutantes: Si perire ob Adæ peccatum potestas bene agendi, perire libertas; aut si hæc viger adhuc, habet quisque in se bonorum operum potestatem. Quæ consecutio non minus fallax est, quam ista, Si desperita est integritas valetudinis, interiit natura rationalis: nam ut sanitas corpori, ita rectitudo libertati est quædam qualitas accidentaria. Itaque Augustinus Pelagianos exagitans ait, *Quis autem nostrum peccato perire liberum arbitrium de humano genere?* *Libertas quidem perire per peccatum, sed illa quæ in Paradyso fuit babendi plenam cum immortalitate justitiam, propter quod natura humana divina indiget gratia, dcente Domino, Si vos filius liberaveritis, tunc vere liberi eritis: utique liberi ad bene jusque vivendum.* Addit libero arbitrio tribuendam non esse bene vivendi potestatem; *cum hæc potestas non detur, nisi gratia Dei.* Hæc S. Pater lib. 1. contra 2. Epist. Pelag. cap. 2. & 3. Eandem distinctionem libertatis, & potestatis expeditæ ad recte justique vivendum innunt aperte cæteri Africani Patres in Epist. ad Innocentium nunc inter Augustin. 177. his verbis: *Satis appareat quod ad non peccandum, id est ad non male faciendum, quanvis esse non dubitetur arbitrium voluntatis, tamen ejus potestas non sufficiat, nisi adjuvetur infirmitas.* Quæ omnia ut uno verbo comprehendam, dico sapientissimum Augustinum recte contra Gratiae inimicos affirmavisse amissum liberum voluntatis arbitrium quantum ad vires in origine sue creationis acceptas, non quantum ad libertatis naturam.

Insuper Jansenistæ argutantur. Si peristeret adhuc indifferentia libertatis, lo-
17. Nova obje-
cum haberet etiam in hoc infirmitatis eio.
statu definitio illa peccati ab Augustino
tradita: *Peccatum est voluntas retinendi
vel consequendi quod iustitia vetat, &
unde liberum est abstinere.* Atqui hæc
definitio in præsenti statu non valet.
Non ergo liberum est jam abstinere à
peccatis, sed unusquisque dum pecca-
ta committit, necessario in illa abripi-
tur noxiis ac pugnacibus cupiditatibus.
Prob. min. 1, quoniam S. Au-
gustinus lib. 1. Operis Imperf. n. 44. ait:
Hic

Hic peccatum definitum est, quod tantummodo peccatum est, non quod etiam pæna peccati. Et num. 47. Ipse est Adam, quem nostra illa definitio, quæ tibi placuit, intuebatur. Quod repetit num. 104. & 1. Retract. cap. 15. Deinde D. Pater manifesto necessitatem adstruit peccandi scribens eodem lib. 1. Operis Imp. contra Julianum num. 105. Multum erras, qui necessitatem nullam putas esse peccandi, vel eam non intelligis illius peccati esse pænam, quod nulla necessitate commissum est. Si enim necessitas nulla peccanda est (ut omittam vim malii ejus quod originaliter trahitur, hoc enim nullam esse vos vultis) quid patiebatur, quæso, qui secundum vestrum sensum tanta mole præve consuetudinis premebatur, ut diceret, Non quod volo facio bonum, sed quod nolo malum hoc ago? Et proximo num. 106. Necesse est, inquit, ut peccet à quo ignoratur iustitia, quid ideo cum iustitiam cognoverit, non sunt ei remittenda peccata, quæ ignorantiae necessitate commisit? Præterea cum S. Pater peccatum dividat in illud quod peccatum est, ut fuit Adæ prævaricatio, in illud quod est pœna peccati, ut concupiscentia & ignorantia, & in illud quod utrumque est, scilicet peccatum simul & pœna peccati, ut originalis noxa parvorum; etiam in secundo illo genere veram rationem peccati inesse fatetur, ita, ut mala quæ sunt premente cupiditate, vel obsecante ignorantia, etiam si voluntas nequeat reluctari, culpa habeant imputationem. Qui cogenti cupiditati (ait S. Pater 1. Retract. cap. 15.) bona voluntate resistere non potest, & ideo facit contra præcepta iustitiae, jam hoc ita peccatum est, ut sit etiam pœna peccati.

18. Solvitur. Resp. ad 1. traditam peccati definitionem etiam in hoc statu valere cum duplice tamen exceptione; una est, quod in ea non comprehenditur originale peccatum, à quo, cum contrahatur propagatione naturæ, liberum non est ex Adamo progenitis abstinere; altera autem exceptio est, quod etiam in peccatis actualibus non est illa libertas sana, pugnisque concupiscentia nullatenus lacescita, qua libertate cecidit primus homo. Hanc esse mentem Augustini liquet ex his, quæ habet eodem lib. 1. Operis Imperf. num. 47. Multa quippe sunt, quæ agunt homines mala, à quibus eis liberum est abstинere, sed nulli tam liberum est, quam illi fuit, qui Deo suo, à quo erat conditus rectus nullo prorsus vitio depravatus adstebat. Quare retorquetur contra Jansenianos eorundem argumenta-

tio. Tametsi enim Augustinus percelens Julianum bene ac sapienter demonstrat dari peccatum, à quo liberum non est abstinere, nisi comparate ad illam voluntatem à qua primo descendit, id est peccatum originarium; atque in posteris Adæ agnoscit vitium luctamque concupiscentiae, quæ illius peccati pœna, aliorum incitamentum est, ideoque ab Apostolo, à Tridentina Synodo, ab ipsomet Augustino appellatur peccatum; nihil tamen minus docet S. Pater, multa, id est actualia quæque peccata, quæ nobis ad culpam suppliciumque imputantur, fieri ab hominibus, iisque ab hujusmodi peccatis liberum esse abstinere. Ergo Augustinus traditam olim peccati definitionem etiam in hoc infirmitatis statu, prænotatis contra Pelagianos exceptionibus, locum habere definit. Ad ea igitur quæ priori loco ad probationem minoris fuere producta, dico S. Patrem respondere Juliano objicienti nullum dari peccatum originale, cum illud parvuli vitare non possint suam libertate, quod libertas necessaria quidem est ad peccata actualia, at ad originale satis est, quod fuerit liberum originaliter, hoc est voluntate primi hominis, in quo omnes præextiterunt. Quamobrem allatam peccati definitionem ita confirmat, ut in peccato quod est simul pœna peccati, quale est originarium, sufficiat fuisse liberum in voluntate primi parentis. Proinde (inquit memorato lib. 1. contra Jul. n. 47.) originale peccatum nec ad illud pertinet quod primo loco posuimus, ubi est voluntas malum operandi, unde liberum est abstinentia, alioquin non esset in parvulis, qui nondum voluntatis utuntur arbitrio; nec ad illud quod secundo commemoravimus, de peccato enim agimus, non de pœna quæ non est peccatum, quanvis peccati merito subsequatur: quam quidem patiuntur & parvuli, quia in eis corpus mortuum propter peccatum; non tamen mors corporis ipsa peccatum est, vel corporalis quicunque cruciatus: sed pertinet originale peccatum ad hoc genus tertium, ubi sic peccatum est, ut ipsum sit & pœna peccati. Origo tamen etiam hujus peccati descendit à voluntate peccatoris. Fuit enim Adam, & in illo fuimus omnes: perit Adam; & in illo omnes perierunt, &c.

19. Solvuntur Objectiones. Quibus non solum priores minoris probationes solutæ sunt, sed etiam iisdem revincuntur dogmata Janseniana. Enim vero quemadmodum origo actualium peccatorum est uniuscujusque voluntas, ita origo peccati originalis est voluntas Adami. At si Adamo liberum non fuisset

set abstinere à peccato, non contraheretur à posteris peccatum originale. Ergo à nullo hominum committi poterunt actualia, nisi ab iis abstinere sit liberum unicuique. Hujus vero argumenti firmatas magis magisque paret ex 1. Retract. cap. 15. ubi recensitis verbis quæ scripserat cap. 12. de duabus Animabus, *Ille animæ quidquid faciunt si natura, non voluntate faciunt, id est si libero ad faciendum, & ad non faciendum motu animi carent, si denique bis abstinendi ab opere suo potestas nulla conceditur, peccatum earum tenere non possumus: his inquam recensitis ait S. Docto^r istiusmodi sententiam nullatenus opponi originali parvulorum peccato. Quia, inquit, ex illius origine rei tenentur, qui voluntate peccavit, quando libero & ad faciendum, & ad non faciendum, motu animi non carebat, eique ab opere malo abstinendi summa potestas erat. Quibus satis manifeste S. Pater in actualibus peccatis illam indifferentiam libertatis agnoscit, qua non carebat primus homo, cuius origine reus quisque ante regenerationem tenetur. Propterea scripsit cap. præced. Augustinum in primo Retract. cap. 15. traditam alibi definitionem peccati minime reprobasse.*

20.
Jansenianæ,

At quæ secundo loco proferebantur de necessitate peccati, solvuntur facile si animadvertis peccatum aliquando accipi pro macula quæ animam reatu obstrin-
git, quo sensu appellatur *debitum* Matth. vi. 12. & Luæ xii. 4. nonnunquam pro poena peccati, ut Genes. xix. 15. *Ne tu pereas in scelere civitatis, & Ps. vii. 17. In verticem ipsius iniquitas ejus descendet: interdum etiam pro vitio & mala animi habitudine, sive inclinatione ad peccandum, de qua Apostolus ad Rom. vii. 17. Nunc autem jam non ego operor illud, sed quod habitat in me, peccatum. Quod Augustinus explicat in tertio de lib. Arbitr. n. 54. sequenti comparatione, Nam sicut linguam dicimus non solum membrum, quod movemus in ore dum loquimur, sed etiam illud quod ejus membra motum consequitur, id est formam tenoremque verborum, secundum quem modum dicitur alia lingua græca, alia latina: sic non solum dicimus illud peccatum quod proprie vocatur peccatum, sed etiam illud, quod jam de bujus supplicio consequatur necesse est. Mitto aliam suppositionem peccati pro sacrificiis & oblationibus, quo sensu legitur Oœcœx iv. 8. *Peccata populi mei comedent; id enim ad præsens institutum nihil confert.* Itaque Augustinus ubi de originali peccato disputat, affirmat pec-*

catum vere ac proprie esse, debitumque damnationis afferre, etiamsi necessitate quadam trahatur; quoniam ad peccatum hujusmodi, quod simul peccatum est & poena peccati, sat est liberum fuisse Adamo, à cuius voluntate descendit. Loquens vero de ignorantia & perverfa cupiditate, quæ nobis necessaria sunt, manentque etiam in regeneratis ad agonem, eatenus dicit esse peccata, quatenus & peccati poena sunt, & ad peccatum inclinant; non autem primordia naturæ, quomodo arbitrabantur hæretici Pelagiani. Atque hoc sensu lib. 1. contra Julianum num. 105, peccatum, quod nobis liberum non est, appellat Augustinus *vim mali, quod originaliter trahit, & inolitam, pravamque confutinem.* Comparate autem ad peccata, in qua libere prolabimur, cogit nos cupiditas, ut Augustinus ait in 1. Retract. cap. 15. non proprie, sed morali-
ter, in quantum ob vehementiam præ-
væ inclinationis, nisi gratia succurrat, facile arbitrium succumbit; & in quantum ob inseminatum concupiscentiæ vitium nequit omnia peccata absque speciali gratia vitare, quamquam in exercitio, id est, in deliberata admissione cujusque peccati, nulla comprimatur ineluctabili necessitate. At quando ignoratur justitia, si possit debeatque hæc ignorantia disspelliri, peccatum utique est voluntarium: sed cum ignorantia invincibili nemo peccat, nisi, ut est in consuetudine sermonis, *materialiter.* Qua responsione expeditur objec^{ti}o ex lib. 1. Op. Imperf. num. 106. Ea enim quæ proxime equuntur de divisione peccati, quidquid hæc tenus dictum est, perspicue confirmant.

Porro hanc esse Augustini sententiam singula ipsius scripta testantur. In lib. Exm. s. 3. de lib. arb. cap. 19. ait: *Non tibi Augustini, deputatur ad culpam quod invitus ignoras, sed quod negligis querere quod ignoras.* Lib. 2. de Peccat. meritis cap. 4. de concupiscentia scribit: *Ad ag-
onem interim manet non sibi ad illicita consentientibus nihil omnino noctitura: de peccato etiam Originali cap. 40. Ipsa desideria vitiosa, quibus si non con-
sentitur, nullus peccati reatus con-
trahitur, &c.* Similiter Enarrat. 3. in Psalm. 118. num. 1. *Quid enim peccatum operatur nolentibus nobis, ni-
si sola illicita desideria? Quibus si
voluntatis non adhibetur affensus, mo-
vetur quidem nonnullus affectus, sed
nullus ei relaxatur effectus.* Igitur quidquid mali facimus ignorantia in-

invincibili, & quidquid inordinatum excitat in nobis non consentientibus concupiscentia, non est per Augustinum illud peccatum, cui reatus & punitionis meritum conjungitur; sed peccatum illud, quod est naturæ vitium, poena peccati, & peccatorum incitamentum.

Objiciunt adhuc sectarii: Censet Augustinus comparari absque flexibili libertate laudem, justitiam, veramque virtutem. De summo enim Deo scribit de nat. & Gratia cap. 46. *Nec dicere audemus ideo Deum non voluntatem, sed necessitatem habere justitiae, quia non potest velle peccare.* De Beatis vero in XII. de Civ. D. cap. 1. *Quam porro magna sit laus adhærere Deo, ut ei vivat, &c. quis cogitare digne possit, aut eloqui.* Atque in Opere Imperf. lib. 5. n. 61. *Neque enim tuac sine virtute vivemus, quando nobis concedetur, ne aliquando a Domino recedere possumus.*

Verum his quid sit respondendum liquet ex dictis. Ostendimus voluntatem diverso motu ferri in suum finem, diverso autem in media: in illum naturali inflinctu & cum libertate à coactione, quam Augustinus eodem Op. Imperf. cap. 12. lib. vi. appellat libertatem immutabilis voluntatis: & in media domino, electione & libertare indifferentiæ, quæ dicitur ab eodem Augustino in 1. Retract. cap. 15. aliisque in locis liber ad faciendum, & ad non faciendum animi motus. Quam duplum liberum, ad tollendam anicipitem amphibologiam, potestatemque verborum appellare placuit libertatem voluntatis, & libertatem arbitrii. Possimus eodem pacto duplex virtutis genus distinguere, unum quod versatur immediate circa felicitatem & beatitudinem, quam nemo potest odire; alterum, quod sicut in ordinata electione mediorum ad ipsam beatitudinem capescendum. His ergo respondet ad 1. Augustinum in lib. de nat. & grat. cap. 46. evertere quod contexebat Pelagius, privari deliberatione quidquid naturali necessitate constringitur. Quod falsum esse demonstrat exemplo voluntatis nostræ, & divinæ. Nos quippe beati esse nolle non possumus, & tamen pertinet ad voluntatem nostram quod volumus esse beati, id est liberi sumus à coactione in appetenda beatitudine, & liberi à necessitate in felicibus mediis ad ipsam beatitudinem conducentibus. Similiter Deus non potest velle peccare, & nihilominus pertinet ad illius voluntatem habere justitiam, id est, liber est à coactione amando justitiam, qua ipse justus est, & liber à necessitate largiendo, aut subtrahendo gratiam, qua nos justos facit. Atque ideo consistit sine potestate deflectendi ab

ultimo fine libera mediorum electio; nec spectat ad essentiam libertatis posse peccare, ut commenti sunt Pelagiani. Adhærere in Patria immutabiliter Deo per charitatem, quæ nunquam excidit, laus est; sed laus & virtus, quæ non est meritum: est autem virtutis, quæ habet meritum, merces & pensio. Et appellatur virtus ipsa quoque finis consecutio, quoniam in electione mediorum relucet splendor virtutis, dum ad finem ultimum ordinantur. Porro virtutem, cuius merito finem assequimur, flexibili libertate comparari scribit eodem num. 61. lib. v. Op. Imperf. eximus Augustinus, *Non ergo (inquit) aliter esset virtus in nobis, nisi voluntatem malam sic non haberemus, ut habere possemus: sed pro hujus minoris virtutis merito accedere nobis debuit virtus major in præmio, ut malam voluntatem sic non haberemus, ut nec habere possemus.*

Arguunt tandem: Definitio illa libertatis, quod sit agendi & non agendi potestas, propendet in Semipelagianorum & Pelagianorum errores; atque defendendo illam indifferentem libertatem Calvinum quidem subvertimus, sed Pelagiani erroris maculam non diluimus. Resp. hanc esse atrocem Jansenii calumniam Praef. in lib. vi. de Gratia Christi. Esto namque eandem notionem libertatis admirerint Pelagiani: tamen, ut supra vidimus, in eo minime refelluntur ab Augustino, sed in hoc tantum, quod sine gratia adjutorio liberum esse unumquemque contenderent ad bonum agendum. *Liberum itaque in hominibus esse arbitrium utrique dicimus; non binc estis Cœlestiani & Pelagiani: liberum autem quemquam esse ad agendum bonum sine adjutorio Dei, & non erui parvulos à potestate tenebrarum & sic transferri in regnum Dei, hoc vos dicitis; binc estis Cœlestiani & Pelagiani.* Quid obtendis ad fallendum communis dogmatis tegmen, ut operias proprium crimen, unde vobis inditum est nomen, atque ut nefario vocabulo terreas imperitos? Hæc Augustinus lib. 2. de Nuptiis & conc. cap. 3. Frusfra autem commune dixisset dogma, nisi circa notionem libertatis cum hereticis convenisset. Quibus & imaginariæ Pelagianismi notæ evanescunt, & Janseniani suismet argumentationibus refelluntur. Hactenus de libero voluntatis arbitrio, sine quo nullus hominum vituperatione supplicioque dignus est: quemadmodum cantant & in montibus pastores, & in theatris poetæ, & indocti in circulis, & docti in bibliothecis, & magistri in scholis, & Antistites in sacris locis, & in orbe terrarum genus humanum, auctore eodem Augustino de duabus Animab. cap. xi.

24.
Ultima ob-
iectio Sot-
vitur.

CAP.